Tadqiqot.uz

ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA ILMIY TADQIQOTLAR:

DAVRIY ANJUMANLAR

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

2022

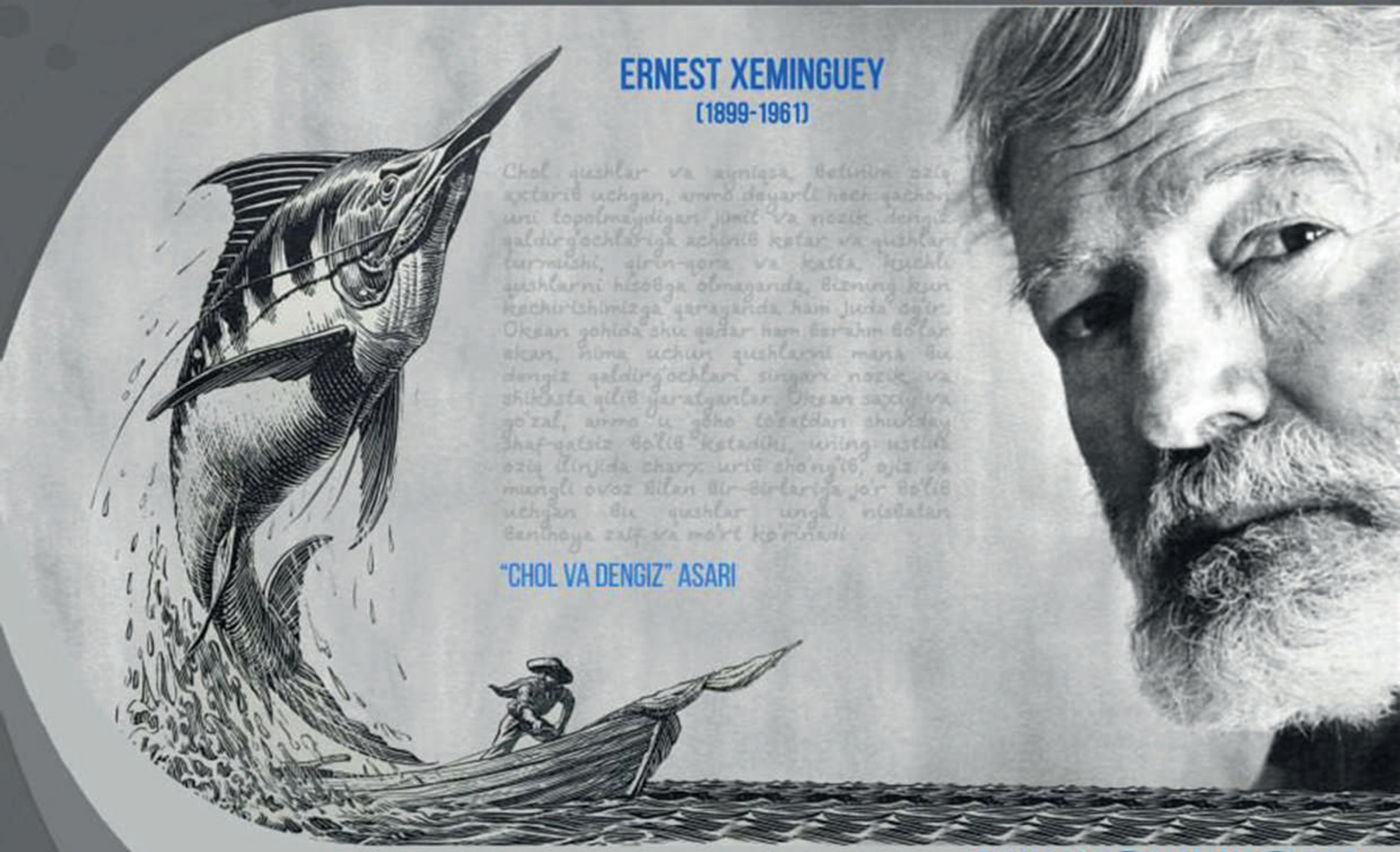

AVGUST

№43

Toshkent shahar, Amir Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.

+998 97 420 88 81
+998 94 404 00 00

www.taqiqot.uz
www.conferences.uz

CONFERENCES.UZ

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 4-ҚИСМ

НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ КОНФЕРЕНЦИЙ: ЧАСТЬ-4

NATIONAL RESEARCHES OF UZBEKISTAN: CONFERENCES SERIES: PART-4

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 43-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 август 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 14 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши
Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фарғона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидаги изланишлар
Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви
Доцент Шакирова Шохида Юсуповна «Тараққиёт стратегияси» маркази муҳаррири

6.Журналистика
Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт
PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт
Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш
Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари
Доцент Сохадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари
Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар
Phd доцент Қаххоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси
© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА \ СОДЕРЖАНИЕ \ CONTENT

СОЦИОЛОГИЯ ВА ПОЛИТОЛОГИЯНИНГ ЖАМИЯТИМИЗДА ТУТГАН ЎРНИ

1. Ярмухамедова Иродахон Носир қизи
ТУРК СИЁСИЙ МЕНТАЛИТЕТИНИНГ ШАКЛЛАНИШИДА МУСТАФО
КАМОЛ ИСЛОХОТЛАРИНИНГ ЎРНИ 7

СОЦИОЛОГИЯ ВА ПОЛИТОЛОГИЯНИНГ ЖАМИЯТИМИЗДА ТУТГАН ЎРНИ

ТУРК СИЁСИЙ МЕНТАЛИТЕТИНИНГ ШАКЛЛАНИШИДА МУСТАФО КАМОЛ ИСЛОХОТЛАРИНИНГ ЎРНИ

Ярмухамедова Иродахон Носир қизи
Ўзбекистон Давлат Жахон
Тиллари Университети,
Ижтимоий фанлар кафедраси,
мустақил изланувчи
тел:+9989974001440

АННОТАЦИЯ: Туркиянинг Республика деб эълон қилиниши ҳамда биринчи президент Мустафо Камол Отатурк томонидан амалга оширилган ислохотлар жамият ҳаётини тубдан ўзгартириб юборди. Мазкур ислохот турк сиёсий менталитетининг шаклланиши ҳамда малакат ахолиси сиёсий онгининг ўсишида алохида ўринни эгаллади.

КАЛИТ СЎЗЛАР: Туркия, Мустафо Камол Отатурк, Республика, давлат мафкураси, этатизм.

Биринчи жаҳон уруши якунлангандан сўнг, Туркия геосиёсатининг шаклланишига бир қатор ички ва ташқи омиллар таъсир кўрсатди. Ташқи омил сифатида бир томондан Яқин Шарқ минтақасида ғолиб давлатларнинг ўз таъсирларини мустахкамлашга уринишлар кучайган бўлса, бошқа томондан Чор Россиясининг тугатилиши ва Совет давлатининг ташкил топишини кўришимиз мумкин. Айнан шу омиллар урушдан кейин жаҳон тартиботининг шаклланишида асосий рол ўйнади ҳамда у ёки бу маънода Туркиянинг минтақавий ва халқаро мавқейига сезиларли таъсирини кўрсатди. Бевосита ички омилларни тахлил этганда шуни таъкидлаш жоизки янги рахбарият ва Усмонлилар тарафдорлари ўртасидаги сиёсий ва харбий қарама-қаршиликлар, ўша даврда мамлакат иқтисодиётидаги силкинишлар империянинг қулашини ҳамда янги турк давлатчилигининг вужудга келишини тезлаштирди.

XX аср боши Мустафо Камол сиёсий фаолиятининг илк йилларида Усмонлилар империясининг обрў-эътибори ўзгармас, исломий ҳаёт меъёрлари муқаддас саналган.У нафақат ҳаётнинг янги стандартларини яратиши, балки янги республика фуқароларини турк миллатига мансублик уларга нисбатан лаънат эмас, балки қадр-қиммати эканлигига ишонтириши керак эди. Немис генерали Лиман фон Сандерс бир вақтлар Мустафо Камолга қуйидаги таърифни берган: "У буюк раҳбарларга хос асосий хусусияти - омадга эга. Бундан ташқари, у ўз вақтида тақдим этилган имкониятлардан фойдаланиш қобилиятига эга". Мустақиллик учун узоқ ва оғир урушдан сўнг Отатурк асосий мақсади – ватанининг мустақиллигига эришди, лекин у шу билан тўхтаб қолмоқчи эмас эди, чунки кўп сонли урушлардан кейин Туркия оғир аҳволда эди. Отатурк Туркияни жаҳон етакчи давлатлари томонидан тан олинадиган кучли давлат сифатида кўрмоқчи эди. Бунинг учун турк жамиятини, саноат ва қишлоқ хўжалигини модернизатсия қиладиган, натижада кучли иқтисодиётга эга бўладиган ислоҳотлар зарур эди. Отатурк бошчилигида олиб борилган ислоҳотлар давлатчилик сиёсати билан бирга иқтисодий ва ижтимоий ҳаётни жонлантирди. Этатизм сиёсатини амалга оширишда, буржуа ислоҳотлари жараёнида турк буржуа миллатчилигининг оқимларидан бири бўлган камолчилик мафкураси ниҳоят шаклланди. Мустафо Камолнинг ислоҳотлари учун асосий хавф ислом эди. Ҳа, туркларнинг отаси дунёвийликни давлат асоси деб эълон қилди, шариатни, халифаликни бекор қилди. инқилобий ислохотлар Анадолу инқилоби муваффақиятидан кейин бошланди. Уларнинг асосий мақсади камолчилик тамойилларини амалга ошириш бўлди, яъни миллатпарварлик, халқпарварлик, дунёвий-

лик, давлатчилик, республикача фикрлаш ва шуларни доимий ривожлантириш орқали замон талаб ва шароитларга мослаштириш эди. Жиддий сиёсий ўзгаришлардан сўнг Отатурк ислоҳотлари жамиятни европалаштириш соҳасига ўтди. Давлат раҳбарининг ислоҳотлари жамият хаётидаги кўп соҳаларга таъсир кўрсатди. 1924 йилга келиб шариат суд жараёнлари бекор қилинди, шариат қонунлари ривожланган Европа давлатларидан олинган ва турк жамиятига мослаштирилган кодекс ва қонунлар билан алмаштирила бошланди. «Швейтсария» фуқаролик, «Италия» жиноий ва «Германия» тижорат кодекслари киритилди, кўпхотинлилик тақиқланади. Шунингдек, Отатурк ислоҳотлари урф-одатлар билан курашни давом эттирди, бироқ унинг ўзи ҳам кесиб ўта олмаган бир чегара бор эди – мусулмонларнинг турмуш тарзи ва тафаккури. Мустафо Камол аёлларни озод қилишга катта аҳамият берди, Туркияда таълим соҳасидаги ислоҳотлари туфайли аёл шифокорлар, ҳуқуқшунослар, ўқитувчилар ва ҳоказолар пайдо бўлди.1934 йилга келиб мамлакатда аёллар овоз бериш ҳуқуқига эга бўлдилар. Отатурк ислоҳотлари турк тилига ҳам таъсир қилди. 1928 йилнинг ноябрида араб алифбоси лотин алифбосига алмаштирилиши натижасида 16 ёшдан 40 ёшгача бўлган барча фуқаролар янги алифбони ўрганиш учун таълим муассасаларига боришлари мажбурий этиб белгиланди. Янги хатни билмаган амалдорлар ишдан кетишди. Янги алифбони ўзлаштирмаган маҳбуслар озод этилмади. Дунёвий давлатни барпо этиш жараёни охир-оқибат турк ижтимоий воқелигида кўплаб ўзгаришларга олиб келди ҳамда турк сиёсий менталитени шаклланишига катта таъсир этди.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлаш лозимки Камолчилик ислохотлари Туркия Республикасининг бутун тарихи давомида ўз самарасини кўрсатди. Умуман олганда, Шарқнинг бирорта давлати ўз жамиятини бунчалик самарали ислоҳ қила олмади. Ва бу бизнинг давримизда эмас, балки Европада иккита тоталитар режим фаол шаклланаётган 20-30-йилларда содир бўлди. "Турк модели" бугунги кунда юқори баҳоланмоқда ва улар Марказий Осиёнинг айрим давлатларида у ёки бу тарзда фойдаланишга ҳаракат қилинди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Мустафа аз-Зайн. Зиб аль-анадуль (Анатолийский волк). - Лондон: .Дар Рияд ар-Рейс., 1991.-С. 121
2. Диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук Рашид Мрасси Эволюция концептуальных основ внешней политики Турецкой Республики (1923-2009).- М., 2010.
3. Аватков В.А. Турецкая Республика Внешняя политика:от 2002-2018.

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 4-ҚИСМ

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.08.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000